



RUKKIVIHU REHE ALL

Puhtal põrandal,
puhta rehe all
uudisvihud — nad
ahet ootavad.

Vaikus pühalik
raskeis vihkudes,
kuldseis kõrredes
puhtal põrandal.

Puhtal põrandal,
puhta rehe all
rahu pühalik,
mõte vihkudes...

Küll nad mõtleavad,
kuidas vanake
valgejuuksene,
seemne kukutas.

Vaga meelega,
vaikse sooviga:
õnne talule,
õnne majale —
õnne pojale,
pojapojale,
pojalastele
ikka, igavest'!

JUHAN LIIV

LÕIKUSKUU PANDIVERE MAIL

Vao kolhoosi peaaegronoom ELDUR ROOS: „Vao kolhoosis on haritavat maad 3705 ha, sellest on vilja all 1565 ha. Koristatud on umbes 60%. Saak on hea, varane oder keskmiselt 30 ts/ha, paremini annab välja „Roland“ — 32 ts/ha. Rukist tuleb paremalt põllult ligi 50 ts/ha, see on „Buhhovtšanka“, keskmine on üle 40 ts.

Mehed saavad vatti. Kuivatid on allpool arvestust: kombainid ühe päeva lõikavad, siis kolm päeva kuivatame vilja! Koristusaeg on päris keskmine, ilmadel pole viiga, aga kauaks neid! Kuivati asi on väga mäda, nii venib koristus pikale, aga kaugel see sügis!

Kombaine on põllul kaheksa — 2 „Doni“, 1 „Jenissei“ ja 5 „Nivat“. Kombainerid on kõik tublid, ei oska kedagi eraldi esile tõsta.

Heinaplaan on täis — 2208 tonni. Kuivisilo plaan oli suur, natuke jääb puudu. Märgsilo teeme. Söödad saab kätte.“

Väike-Maarja kolhoosi peaaegronoom ALAR VETIK: Eile hommikuks (kolmapäev, 16. august) oli koristatud 829 ha vilja, üldse on vili maas 1100 hektaril. Keskmine saak on 55 ts/ha, paremad odra-sordid on „Roland“ ja „Sošorski“. 46 ts/ha annab välja parim rukki-sort „Kustro“.

Kuivati võimsus on piiratud. Päevast jõuavad kombainid lõigata 700 t vilja, kuivati laseb läbi 300 t päevas.

Tööd teeb 11 kombaini — 1 „Jenissei“, 2 E516, 2 E517, ülejäänud on „Nivad“. Mis nende kohta öelda, sakslasega teisi võrrelda ei saa. E-del on parim mees Enn Jaansen 760 tonniga, teine on Viktor Tälli. „Nivadel“ on paremad Raivo Mikkin ja Mihkel Kütt 327 ja 326 tonniga.

Heina- ja siloplaanid on täis, märgsilo tegemine on veel ees. Viljaasta on hea, aga kartuli-saak tuleb väike.“

Triigi kolhoosi peaaegronoom AHTI KASKEMAA: „Triigi kolhoosis on vili koristatud umbes 5000 hektarilt. Keskmine saak on praegu 44,7 ts/ha, rukkil vastavalt 33,7 (paremini annab välja „Sangaste“) ja odral — 49,4, saagikaim on „Ida“.

Meil ei ole kuivatamisega raskusi. Töötab kiirkuivati — 3 t vilja tunnis, Väike-Maarja kolhoos andis meile kasutada oma Pandivere kuivati. Tegemist on vilja äraveoga põllult, mahutamise ja realiseerimisega. Pole aitasid, hoiame vilja küünides.

Põllul on 6 kombaini — 1 „Don“ (lõikab ja koristab hästi, kui ainult vastu peab) ja 5 „Nivat“. „Donil“ teeb tööd Olav Rebane, „Nivadel“ on paremad Vello Ustav ja Vladimir Svetõšev. Tubli mees on meie šeff Rakvere Metsamajandist Tiit Okas, juba mitmendat aastat meil tööl. Autojuhtidest tahaks kiita Maie Ustavit ja Valdek Borki. Praegu aitab meid vilja põllult ära-veoga ka Rakvere EPT.

Loomasöödaga on nii, et heinaplaani saime täis, märgsilo on veel teha.“

Simuna kolhoosi peaaegronoom AIVAR VIMBERG: „Teravilja kasvatame 15951 hektaril, sellest 1395 ha suviteravilja ja 200 ha rukist.

Koristustöid alustasime 24. juulil, töö on kulgenud heas tempos, kuid kuivatite vastuvõtvõimsusest ei piisa. 16. augusti seisuga on koristatud 1054 ha, mis on 66% pinnast. Saagiga võib rahule jääda — 35 ts/ha.

Teravilja koristame 12 kombainiga — 1 E517, 2 „Jenisseid“, 3 „Doni“ ja 6 „Nivat“. Paremad mehed teravilja ja heinaseemne koristusel on Vello Ojaste E517 653 arvestustonniga, Ants Kõiv „Donil“ — 555,8 at, Aivar Kasu „Donil“ — 453,2 at ja Väino Haiba „Donil“ — 392 at.

Noortest meestest on paremad Ülar Lilleorg „Nival“ 376,3 arvestustonniga ja Harri Lell „Nival“ 316,2 arvestustonniga.“

AUTASUSTAMISI

Kauaaegse kohusetruu töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest said EKP Rakvere Rajoonikomitee ja Rakvere Rajooni RSN Täitevkomitee ühise aukirja Väike-Maarja kolhoosi ohutustehnika metroloogiainsener OLAVI LOSSI ja Vao kolhoosi farmielektrikute brigadir JUHAN VIIRMAA.

Teenete eest rahvamajanduse arendamisel pandi vabariiklikule autahvlile Väike-Maarja kolhoosi lüpsja MARET PÕIME foto.

XVI Virumaa mängude Agrupi heakorravõistlusel märgiti ära TIIT HAIBA pere kodu ümbrus Väike-Maarjas, kiita sai ka Väike-Maarja kolhoos tervikuna.

„PÄIKE PAISTAB JA ROHI KASVAB NAGU ENNEGI ...

...kui ka kolhoos kaob,” ütles Simuna kolhoosi volinike koosolekul Nõmmküla kolhoosi esimees Ain Noormägi. Nõmmküla kolhoosis on „ainuõige korra” lagundamisega Rakvere rajoonis ja võib-olla Eestiski kõige kaugemale jõutud. Seal on 31 talunikku, kellest pooled Ain Noormägi sõnusti kindlasti pankrotti lähevad, ja kellele on välja jagatud 600 ha maad ehk 12% kogu kolhoosi maast. Edasi juba Ain Noormägi enda sõnadega: „Majandi töötajad teeksid tööd nagu kellegi teise jaoks. Mõisale ja endale tehtaval töö on suur vahe. Tuleval aastal tuleks kolhoos kui niisugune likvideerida. Vägisi see ei õnnestu. Meie maadele jääb ilmselt väike kolhoos ja ühistud.

Põllumajanduse perspektiiv peab olema see, et igal maatükil on peremees. Suurtootmises on kõik peremehed, seega ei ühtegi. Tootjal peab olema maa, loomad ja tehnika. Tänaste majandite areng on

selline, et rikkad muutuvad rikkamaks, vaesed vaesemaks. Nõmmküla on pankroti praktiliselt käes. Kui nii jätkame, siis tapame energilisi mehi. Ega maainimene ei ela selleks, et töötada, vaid töötab, et elada.

Talu ei ole tootmis-, vaid elamisviis. Linnameestele pole me talu andnud, endalgi on soovijaid küllalt. Suurim talu on 70 ha, väikseim 21 ha. Talud peavad spetsialiseeruma — kes piimakarjale, kes lihatootmisele. Kes taimetootmisest tahab elada, peab arvestama, et vanajumal kord annab, kord võtab.

Maailmapraktika näitab, et seal, kus rahvas toidetud on, pole kolhoose.”

Jah, sotsialism ja puudus näikse käsikäes käivat.

Simunas oli alustegede kõigutajaid neli. Kindlasti on talu mõtteis märksa enamatel, neljal esimesel on aga hooned, loomad ja tehnika praktiliselt olemas, jäi veel see, mis talust talu teeb — maa. Sel-

lest tõusiski tüli. Kolhoosi peatehnoloog Ants Preem oli nõrkinud, et meestel üldse selline mõte nagu talutöö pähe oli tulnud. Ta kahtles, kas talunikud korraliku maaharimisega hakkama saavad ja süüdistas neid suure kolhoosipõllu lõhkumises. Kõsimusele, mida head on kolhoosikord küllale toonud, et seda kramplikult säilitama peab, ta aga vastata ei osanud. Rein Liivaku, ühe maataotleja argumenteeritud, faktidele toetuvale jutule oli raske vastu vaielda. Kui maaerialdus hääletamisele pandi, näitas see veenvat, kui madalalt hinnatakse kolhoosikorra eeliseid ja kui väga on vaja energilistel teotähtelistel meestel vabalt areneda. Talu annab selleks võimaluse.

Rein Liivakul on säilinud maa põliseks andmise akt 1940. aastast, mis Kõrvala küla endisele omanikule, tema äiale, anti. Sel paberil polnud dokumendi jõudu kuigi kaua.

Ehk nüüd...

ENE KESLER



TRIIGI: MIKS PIIMATOODANG TÕUSEB?

„Miks tõuseb? Söödaraatsioon on viidud tasakaalu. Masin arvutab välja, kui palju ja mida loom sööma peab. Proovilüpsi järgi saame teada, kas väljatootatud ratsioon oli õige. Ratsioon tehakse iga lehma kohta eraldi. Proteiini ja energia suhe peavad olema tasakaalus, kui see nii pole, siis langeb rasvaprotsent või toodang.

Söötmise oleme ümber korraldanud, see on nüüd 4 korda päevas. Sööda kvaliteediga olen rahul, kõik kuulub I—II klassi. Lüpsilehmi on praegu 710, plaan on viia nende arv 750le.

Muret teeb lautade olukord. Praegu teeme suurfarmis remonti,

see viib piimatoodangu tagasi. Embrüosiirdamine? Kahe käega olen poollt. Läänesakslaste poolt läbiviidud siirdamised läksid Triigis hästi — meil tiinestus 44% mulrikaist. 50% loetakse juba väga heaks tulemuseks. Embrüosiirdamine on üks kiire tõuaretuse suund. Nüüd tahame üle minna punase-valgekirjule karjale. Rõhk ongi pandud tõuaretusele, söötmisega saab ikka hakkama.

Lüpsikaader on sama, suures osas üsna pikka aega meil tööl olnud inimesed — Ingrid Tammus ja Rael Svetõševa. Tubli on suurfarmi brigadir Valve Ustav. Üle 30 aasta on oma tööd teinud karjak Harri Lode. Veel peaks kiitma

lüpsjaid Milja Möldrit ja Gelmi Kurge.”

Nii arvas piimatootmisest Triigi kolhoosi aseesimees Jaan Vainult. Pandivere agrofirma tootmisdirektor Virko Varendi lisas piimatootmise tõusu kohta Triigi kolhoosis veel niipalju, et selle taga on perekond Vainult, fanaatikud, kes on hingega asja juures; peaaugronoom Ahti Kaskemaa, kes on suutnud piimakarjale korraliku sööda tagada ja lõpuks esimees Jaak Vilms, kes Väike-Maarjasse tulles tabelid ette võtab, järke ajab ja võrdleb, kumb parajasti oma piimaga ees on. Viimastel ajal on see Triigi.

MAIE TAMM

ÜLE VAEVADEST VÄSINUD EESTI

Viiskümmend aastat tagasi leidsid haakrist ning sirp ja vasar ühise keele ning kolm väikeriiki lakasid äkki olemast. 23. august 1989 oli rahvusvaheline musta lindi päev. Mure, meenutuste, protesti ja rõõmu päev.

Meid oli sel päeval palju. Tundub, et rohkem autosid ja busse, kui sel päeval meie teedel, Eestis polegi. Lääne poliitiliste vaatluste arvates oli Eesti, Läti ja Leedu teedel üle kahe miljoni inimese. Balti kett oli midagi sellist, mille sarnast maailm pole näinud. Kolm rahvast, keda on pool sajandit rõhutatud, pole oma vaimu maad ligi suruda lasknud. 20. sajandi lõpul on raske maailma millegagi üllatada. Meie tegime seda.

Me olime sel päeval vabad — naeratavad, sõbralikud ja abivalmis, sellised, nagu on vaba rahvas vabal maal. Jaan Kaplinski kirjutas mõni aasta tagasi, uue iseseisvuse laine tõusul, et eestlase peast saab iseseisvuse mõtte välja vaid koos peaga. Rahvas, kelle kohta nii öeldakse, saab vabaks, kulugu selleks aega, inimesi ja andeid palju tahes. „Me tahame, et meie

lapsed õpiksid vaba Eesti koolis, ja kui meie aeg saab ümber, siis tahame puhata vaba Eesti mullas. ... Siin me seisame ja teisiti me ei saa.” Need on Marju Lauristini sõnad miitingul Tallinnas.

„Väikese rahva iseolemise tahe ei ohusta ega tohiks solvata kedagi,” ütles Arnold Rüütel. Mis ühele mõistetav ja loomulik, on teisele käsitletamatu ja isegi kahjulik, ehkki suure rahva vaimupotentsiaalgi peaks vastavalt suurem olema. Vanema venna arusaam iseolemise õigusest on N. Liidu ja muu maailma rahvaste puhul erinev.

...Ma seisin maanteel. Minu kõrval olid minu abikaasa, minu poeg, minu kodukandi rahvas. Minu ees teisel pool teed oli heinamaa, siin-seal veidi lepavõsa, kaugemal kõrged kuused. Täiesti tavaline kodune maastik. Ei midagi erilist. Eriline oli hinges. Üle vaevadest väsinud Eesti korrali koos Heinz Valguga loitsu. Vabadus. Vabadus. Vabadus...

ENE KESLER

EESTI KODANIKE KOMITEEDE AJUTISE SIDETOIMKONNA AVALDUS

Eesti NSV Ülemnõukogu XI koosseisu XII istungjärgul 24. juulil 1989. a. esines rahvasaadik P. Panfilov üleskutsega mõista hukka „Eesti kodanike komiteede loomine Eesti Rahvusliku Sõltumatuse Partei, Eesti Maaliidu ja Muinsuskaitse Seltsi ekstremistliku tiiva poolt, pidades seda provokatsiooniliseks, vabariigi poliitilist olukorda destabiliseerivaks aktsiooniks, mille eesmärk on kodanliku korra taastamine Eesti NSV-s.”

Eesti kodanike komiteed (EKK) süüdistatakse avantürismis, separatismis ja rahvastevaheliste pingete õhutamises.

Sellega seoses oleme volitatud teatama järgmist:

1. Kodanike komiteed tegelevad Eesti Vabariigi seaduslike kodanike registreerimisega — millist õigust ei saa ei komiteedele ega kodanikele keelata ükski võim maailmas.
2. Süüdistus rahvastevahelise vaenu õhutamises on alusetu. Eesti Vabariigi kodakondsus tugineb üksnes õiguslikule alusele ega oma mingit seost rahvusega. Registreeritud on suur hulk venelastest Eesti Vabariigi kodanikke, samuti tuhandeid muulasi, kes soovivad tulevikus Eesti Vabariigi kodakondsust.
3. Süüdistus separatismis on mõttetu. Eesti ei saa eralduda sealt, kuhu ta ei kuulu. Eesti Vabariik ei ole kunagi NSV Liitu astunud, vaid on annekteeritud. Seaduslikkuse taastamine Eesti Vabariigi maa-alal on iseenesestmõistetav.
4. Süüdistus avantürismis ja poliitilise olukorra destabiliseerimises on demagoogiline. EKK-de tegevus rajaneb rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud normidel, mille kohaselt Eesti Vabariik on juriidiliselt eksisteeriv riik. Normaalse õigussuhete võimalikult kiire loomine Eesti (samuti Läti ja Leedu) ning NSV Liidu vahel on Euroopa — seega ka meie — julgeolekut stabiliseeriv tegur.
5. Süüdistus kodanliku korra taastamises Eestis on ennatlik. Sellise küsimuse otsustamine saab kuuluda üksnes Eesti Vabariigi parlamendi pädevusse.
6. Eesti Maaliit ei ole veel ametlikult liitunud EKK-de loomisega. Küll on seda teinud Eesti Kristlik Liit.
7. Ei ole olemas Eesti Muinsuskaitse Seltsi ekstremistlikku tiiba. Küll aga on olemas EMS-i volikogu üksmeelne otsus EKK-de loomiseks.
8. Arusaamatused EKK-de olemuse ja eesmärkide suhtes on olnud tingitud veel hiljaaegu nende kohta massiteabevahendites raketdatud tõkestusabinõudest. Autentse teabe raske kättesaadavus on ühiskonda ohtlikult destabiliseeriv tegur.
9. Oleme valmis andma kõikjal selgitusi EKK-de tegevusest ja eesmärkidest — kaasa arvatud Eesti NSV Ülemnõukogus ja selle komisjonides.

Tallinnas,
25. juulil 1989

EESTI KODANIKE KOMITEEDE
AJUTINE SIDETOIMKOND



Kultuurimaja alustab taas hooaega

Väike-Maarja kultuurimaja alustab sel sügisel oma 77. hooaega. See omanäoline hoone on hoolimata kõrgest eest väga hästi säilinud. Seda eelkõige tänu Väike-Maarja kolhoosile, kes selle omal ajal peaaegu kokkuvarisemisest päästis. Praegune õdus saaliku-jundus on ligilähedane sellele, milline see nägi välja avapidustustel. Tunnustussõnu tuleb öelda ka neile, kes on maja ehitanud sellise perspektiivitundega. Veel kümme aastat tagasi võis pidada seda maja täiesti ajakohaseks. Nüüd on Eestis kerkinud hulk moodsaid ja suuremate lavadega kultuurimaju ning meie vanake on lava mõõtude poolest teatritele kitsaks jäänud. Sellest ka teatrietenduste vähesus Väike-Maarjas viimastel aastatel. Eks oma osa ole ka saali kohtade arv — teatrid ja kontsertorganisatsioonid eelistavad loomulikult 400—500 kohalist saali. Meie 320 kohalisse tullakse väiksema entusiasmiga. Aga selle poolest on see üks ainulaadne ja hubane maja. Ja Väike-Maarja inimestel on, kus koos käia. Omaette küsimus on, kas Väike-Maarja tarbeks see 320 kohtagi liiga palju pole. Need vähesed etendused ja kontserdid, mis meil toimunud, on enamalt jaolt pooltühjale saalile. See näitaja ei innustagi kollektiive siia tulema. Nii jääb vaid soovida suuremat külastatavust.

Professionaalsed etendused ja kontserdid on kultuurimaja töö üks pool, teine ja kindlasti olulisem on isetegevuslik-meelelahutuslik funktsioon. Huviklubid, taidlusringid, tantsuõhtud — neis saab inimene ise aktiivselt kaasa lüüa ja siin pole oluline enam saali kohtade arv või lava mõõtmed.

Klubidest on meil väga aktiivsed perekulubi „Hõbe” ja eakate klubi „Härmalõng”. Tahaks loota, et ka noorteklubi saab taas jalad alla.

Isetegevusringidest on meil kõige arvukama liikmeskonnaga ja pikema traditsioonidega segakoor „Helin”, seda juhatab ENSV kultuuritöö eesrindlane Arno Kase-maa. Väga üksmeelne ja elurõõmus kollektiiv on rahvatantsu Bgrupi segarühm. Neid treenib Ilme Sein. Hea tasemega on ka segaansambel, naisansambel, meesansambel ja folk trio. Viimatimainitud kollektiivid saavutasid kõik vabariiklikul ATK süsteemi taidlusvõistlusel laureaadi tiitlid — segaansambel, meesansambel ja folk trio I koha, naisansambel II koha. Selline kõrge tunnustus ei tulnud kerge vaevaga. Tahaks soovida, et neil jätkuks laululusti ja töödind veel paljudeks aastateks. Küllap enam tuntuks siinkandis ansambli „Revident”, kelle esinemisgeograafia on olnud üpris lai. Tublid on olnud meie lasteringid.

Kevadel sai laste näiteringil (juhendaja Heli Pilve) lavaküpseks

etendus „Kadri”. Laste lauluklubi Eda Errase juhatusel tuli sel kevadel rajooni laste lauluvõistlusel laureaadiks. Veel tegutsevad laste peotantsu- (juhendab Aivar Liivalaid) ja rahvatantsuring (juhendab Kaire Puusepp) ning laste sõnakunstiring, mida juhendab Mare Taar. Seda kõike ei ole just teab kui palju, kuid esialgu kimbutab suur ruumikitsikus ja ringijuhitide nappus. Esimene laheneb kindlasti, kui valmib kolhoosi peahoone ja vabanevad kultuurimaja ruumid. Teine mure aga jääb meid kimbutama veel teadmata ajaks. Seepärast olekski palve, et inimesed, kes on kunagi tegele-nud millegi huvitava ja kel on tahtmist ning pealehakkamist enda ümber koondada huvilisi, endast meile märku annaksid. Tere tulnud on asjatundjad (ringijuhid) igalt alalt. Samuti ootavad meie kollektiivid juurde lauljaid, tantsijaid, sõnakunstnikke, pillimehi. Väike-Maarjasse on viimasel ajal kolunud palju uusi inimesi. Kutsume teid kõiki kultuurimaja elust ning ringide tööst osa saama. Kindlasti on Väike-Maarjas ja selle ümbruses neid, kes oleks nõus kaasa lööma rahvapilliorkestris. Andke endast meile teada.



1912. aastal valminud Põllumeeste Seltsi hoone, praegune kultuurimaja.

Üks tore ettevõtmine, mis on saamas traditsiooniks, on Pandivere agrofirma laste lauluvõistlus „Popp-Tipp, Popp-Täpp”. Tahaks väga tänada sponsoreid — agrofirma majandeid ja tublisid muusikaõpetajaid.

Eelpool oli juttu ruumikitsikusest ja peatselt vabanevast majast. Olen kuulnud arvamusi, et kultuurimaja jaoks on seda liiga palju. Mina seda arvamust ei jaga. Me vajame neid ruume! Puuduvad ju praegu ringide tööks vajalikud ruumid täielikult. Nii praegused kui ka perspektiivis olevad kollektiivid-klubid vajavad nõuetekohaseid ruume. Lava ja saal olgu siiski püha paik, kus toimuvad vaid üritused, koosviibimised, peaproovid, loengud. Küllap saab siis oma koha ka baar, kasvõi lastekohvikuna multifilmide, limonaadi

ja väikese suupistega. Praegu on baar meie ürituste jaoks suletud.

Juttu kokku võtma hakates tahaksin öelda, et meie maja kuulub Väike-Maarja rahvale. Sellepärast sooviksingi, et inimesed ei suhtuks kultuurimajja kui mingisse ametiasutusse, vaid kui paika, kus on võimalik meeldivalt ja kasulikult aega veeta, kohtuda huvitavate inimestega, jagada oma kogemusi teistega, tunda rõõmu tantsust, laulust, pillimängust. Ja kui kellelgi tekib probleeme perekondlike või muude ürituste läbiviimisega, siis ehk saame ka meie nõu või jõuga kaasa aidata.

Soovin, et see maja saaks Väike-Maarja rahvale taas niisama vajalikuks kui ta oli seda 77 aasta eest.

Väike-Maarja kultuurimaja direktor
VELLO TAAR



Väike-Maarja kiriku peavärv ja -sissekäik.

KIRIK ANNAB KÜLALE NIME

Väike-Maarja vanim ehitismälestis on 3lõõviline kodakirik, mille võlvid toetuvad neljale ümarpiilarile. Kooriruum on tunduvalt madalam ja kitsam keskosast. Kuni 2,4 m paksused müürid ja laskepildud tornijalas näitavad, et tegemist on kindluskirikuga. 15. sajandil pidi hoone üle elama tugevaid rünnakuid, sest 1497. aastal tuli teda restaureerida. 1873. a. ehitati torni ülaosa ja kiiver ümber, seega omandas torn oma praeguse kõrguse — 61,65 m. Tööde käigus lääneukse eest lammutatud nn. sandikojas ja kiriku seinas vahelt leiti sissemüüritud luustik. Muistendi järgi pandud kiriku ehitamisel väike Maarja-nimeline neiu müüri sisse, et hoone

kindel saaks. See andnud kirikule nimegi. Tegelikult tulenes see Väike-Maarja ja Ambla kiriku nime eristamise vajadusest. Jälgides tava omistada iga kultusehoone mõnele pühakule, nimetati 1270—1280. a. ehitatud Ambla kirik neitsi Maarja auks tema nimega, samuti sajand hiljem valminud Väike-Maarja kirik. Vahetegemiseks hakati vanemat hoonet hüüdma ladinakeeles Ampla Mariae (suure Maria) ja nooremat Parvae Mariae (väikese Maria).

Praegu kuulub Väike-Maarja kirik arhitektuurimälestisena riikliku kaitse alla. Kunstimälestiste nimekirja on sealt võetud karikas, kroonlühtrid, ristimisvaagen ja E. v. Lipharti altarimaal „Kolgata” aas-

tast 1902.

Arhitektuurielementide sarnasuse tõttu on 1375. a. paiku ehitatud Vao tornlinnust ja Väike-Maarja kirikut sama meistri tööks peetud.

Simuna kirik (varasemais ürikuis leidub nimetus Katküll, samuti pühale Siimon Juudale pühendatud kirik Katküllas) on vanimaid kirikuid Eestis. Läti Henriku kroonika andmeil on see ehitatud varsti pärast Eesti vallutamist taanlaste poolt aastal 1219 selleaegse Ketise (Katküll) lähedusse. Simuna kirik on algusest peale olnud kivi-ehtis.

1346. a. annetas Taani kuningas Waldemar III Simuna kiriku koos sisetulekute ja päraldistega Piiskoplikule Toomkirikule Tallinnas.

Põhjasõja aastatel sai Simuna kirik samasuguse hävitamise ja laastamise osaks nagu teisedki Virumaa kirikud, seepärast ehitati see aastail 1728—1729 peaaegu uuesti

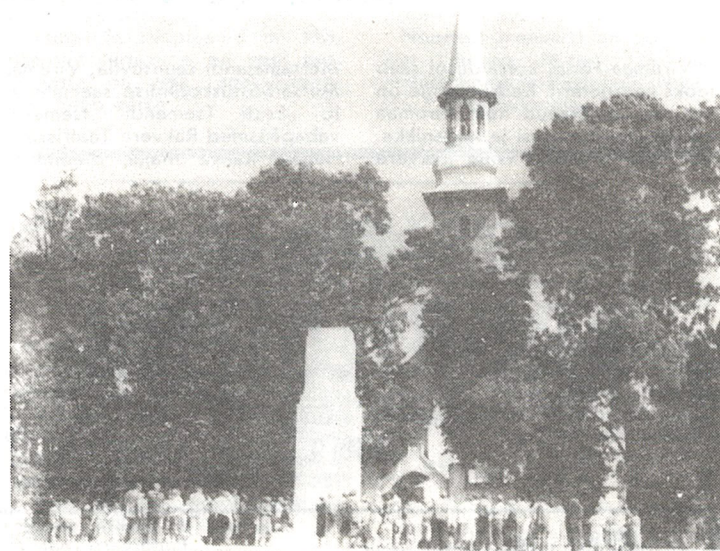
üles. 40 aastat hiljem püstitati Simuna kirikule esmakordselt torn. 1831. aastal torn põles, uus ehitati 1833. a., kõrgus 168 jalga. Teist korda hävis torn 1951. aasta tulekahjus. Taastamistööd kestsid kaks aastat ja torn õnnistati 20. oktoobril 1985.

Simuna kirikus leiduvatest kunstiväärtustest tuleb mainida altari-seina ja kantslit, esimene on kaunistatud Schulmanni ja Uexkülli perekonna vappidega. Altarimaal on aastast 1877.

(Andmed Väike-Maarja kiriku kohta E. Leppiku brošüürist „Väike-Maarja” ning Simuna kiriku kohta väljaandest „Eesti Evangeelse Luteriusu kirikud” ja EELK Simuna koguduse pastorilt Ain Eenmaalt.)



Simuna kiriku torn põles teist korda 26. juulil 1951. aastal.



Kaks taastatud sümbolit — 1985. a. oktoobris õnnistatud kiriku torn ja 1989. a. juunis õnnistatud Vabadussõja mälestussammas.

ÕNNE JA TERVIST!

80	EDUARD UUTSALU	Triigi kolhoosi pensionär	24. august
75	ILDA SIMULMANN	Väike-Maarja kolhoosi pensionär	9. august
65	LINDA NIINEP	Väike-Maarja kolhoosi farmi-tööline	11. august
	ARNOLD TAMMUS	Triigi kolhoosi pensionär	29. august
60	ERICH METSPÖLD	Väike-Maarja kolhoosi ehitus-tööline	20. august
	ERICH RÖNGAS	Väike-Maarja kolhoosi autojuht	21. august
	HANS KERT	Vao kolhoosi töökoja juhataja	22. august
55	HELU JÜRISOO	Väike-Maarja kolhoosi abitootmis-ettevõtte tööline	31. august
	50 YELLO SUVISTE	Vao kolhoosi farmilukksepp	5. august
	JUHAN VIIRMAA	Vao kolhoosi elektrikute brigadir	12. august

TEISED MEIST

JA LIHA SAI SÕNAKS

(„Virumaa Teataja”, nr. 5, mai 1989)

...Pandiveres halvenes vesi viimase kümne aasta jooksul vähemalt viis korda. Osades kohtades ollakse praegugi kriitilisest piirist üle. Ent veelgi hullem oleks asi siis, kui peaksime hakkama vett Viru maapõuest välja pumpama selleks, et N. Liidu põlde saaks väetada fosforiidijahuga.

Tänavuseks aastaks on Pandivere põllumehed endale olukorda teadvustamas. Ent mõnes kohas — näiteks Triigis — ollakse võimetud ise midagi tegema. Neil ei jätku masinaid isegi kogumiskaevude tühjendamiseks, mis siis veel rääkida reovee äravedamisest. Siin oleks vaja jõukate majandite abi. Aga tulevikus tuleks Triigis ja Vaos toota vaid taludes. Need alad pole suurtootmiseks kõlblikud. ...

SIMUNA LASTE MUUSIKAKOOL

(„Viru Sõna”, 10. juuni 1989)

...Aasta alguses avati Simuna alevikus Tapa Lastemuusikakooli filiaal klaveri- ja viiuliklassiga. Õpetavad Tapa Lastemuusikakooli viiuliõpetaja Eve Sarnet ja klaveriõpetaja Loreida Põlluaas.

Hiljuti oli väikeses koolis juba lõpukontsert.

Tunnistused said Kristel Haiba, Kadi, Maiu ja Madis Kiisk, Helena Kull, Eveliis Kähr, Heidi Käär, Evar Ojasaar, Merle Randmets, Kati Rand, Kätlin Sallo ja Mari Saar. ...

Virumaa Fondi korraldusel saab teoks kadriloterii. Kadriloteriile on auhindu annetanud hulk Virumaa edumeelseid asutusi ja kodanikke. Nii võite loteriiga võita Rakvere

... Lastel on kodu lähedal muusikaõppimise võimalus tänu katsejaamale ja selle juhatajale Jaan Kiisale. ...

ÜLI NÕUKOGUS

(„Viru Sõna”, 27. juuli 1989)

...Hästi töötasid Väike-Maarja piirkonna ühiskondlikud liiklusinspektorid, kes tunnistati II kvartali töötulemuste põhjal võitjateks (piirkonna vanem Jüri Blauert).

...Rajooni 44 ÜLI brigaadi on jagatud kahte gruppi: suurte brigaadide seas on parim Väike-Maarja kolhoosi brigaad (brigadir Lembit Ristla). Väiksematest brigaadidest jäid kolmandaks Triigi kolhoosi ühiskondlikud liiklusinspektorid, keda juhib Jaan Vainult.

VEEL PIIMAST

(„Viru Sõna”, 13. juuli 1989)

...Ka Pandivere agrofirma juustu-tsehhi töötajatel on hea koostöö oma piirkonna majanditega. Lõppresultaadiks on uus juustusort — pandivere. Aitäh kõikidele asjaosalistele!

HOIDKEM VETT

(„Viru Sõna”, 25. juuli 1989)

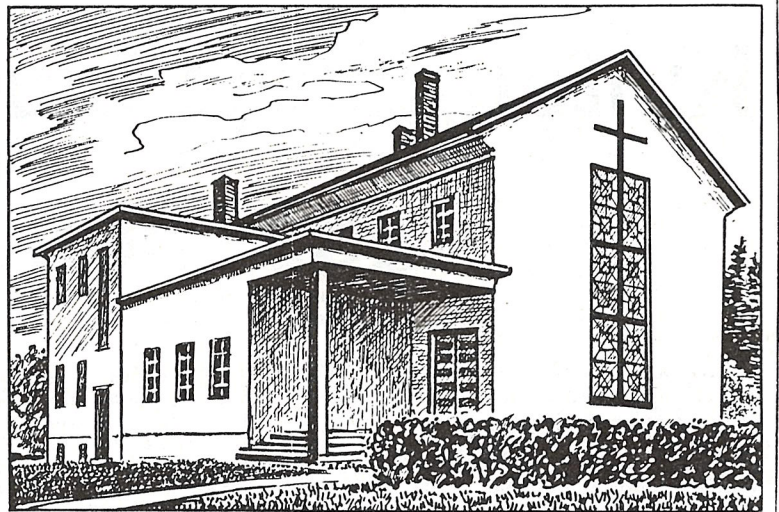
Triigi kolhoosis. ... Vee kvaliteet majandis sõltub suuresti looduslikust kaitstusest. Triigi kolhoosi haritavast maast (2400 ha) paikneb

17. septembril alustab Avispea kirikus tööd

LASTE PÜHAPÄEVAKOOL. Pühapäevakool algab iga kuu esimesel ja kolmandal pühapäeval kell 15.30.

Oodatud on kõik lapsed!

Alates 11. septembrist hakkavad iga kuu teisel ja neljandal esmapäeval algusega kell 19 toimuma piibli ja kristlikke tõesid tutvustavad õhtud noortele ja täiskasvanutele.



VÄIKE-MAARJA JOOGIVEE ANALÜÜSIDE TULEMUSED

(APRILL, MAI, JUUNI, 1989)

Puurkaev, salvkaev	NO ₂ mg/l	NO ₃ mg/l	Sapro-füüti-tiiter de üldarv	Coli indeks
Kannuküla — Etti	0	49,5		
Aia tn. 20	0	45,0		
Pandivere — Pruus	0	63,0		
Pandivere — Ivaste	0	40,5		
Ärina — Reis	0	81,0		
Ärina — Krusenber	0	49,5		
Ebavere — ?	0	54,0		
Ebavere — Sõnum	0	58,5		
Energia tn. 3, 5, 7	0	36,0		
Käru elamud	5,3	0		
Käru — Vaariku	0	2,1		
Käru — Härma	0,02	0,1		
Käru farm	0	0,3		
Käru kauplus	0	54,0		
Käru mõis	0	0,1		
Koonu — Kuusemäe	0,04	30,0		
Koonu — Sinisalu	0	7,2		
Pandivere — Metsanurk	0	5,3		
Äntu põlludrenaaž	0	49,5		
Äntu allikad	0	45,0		
Kiltsi mikroelementide tsehh	0	33,8		
Raeküla NL	0	38,2	1	43 23
Koonu — Korjas	0	38,2		
Aburi — Riispere	0	20,7		
Ärina vana koolimaja	0	42,8	1	250 4
Ärina — Sinisalu	0	76,5	11	<0,9 >1100
(kordus 2,5)				
Ärina kanala	0	11,7		
Saltsi tsoon	0	0,1	0	250 4
Äntu kanala	0	24,7		
Vigala — Tuisu	0	27,0		
Äntu LF	0	15,3		
alajaam	0	3,8		
Põllu tn. — Pilve	0	0,1	20	111 9
Uus tn. 8 — Köstner	0	49,5		
Pandivere — Kortin	0	63,0		
Pandivere — Komp	0	58,5		
Eipri — Tomingas	0	42,8		
Koonu LF	0	45,0		
Eipri — Ristla	0,3	31,5		
Eipri LF	0,003	54,0	1	250 4
Eipri saun	0,006	54,0		
Eipri — Rebase	0,01	29,3		
Müüriku NL	0,01	36,0	0	250 4
Oktoobri — Võidu (EPT)	0	0		
piiritusvabriku söökla	0	13,5		
piiritusvabriku elamud	0	9,0		
haigla	0	29,3		

Lubatud piirkontsentratsioonid (LPK) joogivees on järgmised:
NO — 0,1 mg/l
NO — 45 mg/l

KAITSTES VIRUMAAD KAITSEME

EESTIMAAD

Põdrangu sovhoosilt, broileritibusid Roela sovhoosilt, Eesti Põl-lumeeste Sanatooriumi tuusikuid, piibleid EELK Kadrina koguduselt, Hando Mugasto puugravüüre, mitmete ajalehtede aastakäike, väärtuslikke raamatuid ja maale ning... 10 000 rubla Virumaa Fondilt.

Võidud loositakse 25. novembril Haljala Rahva Majas. Võidupiletite numbrid tehakse teatavaks „Virumaa Teatajas” ja vabariiklikes ajalehtedes.

Kadriloterii tulu läheb Virumaa Fondi. Seega on iga loteriipileti ostja ühtlasi Virumaa toetaja.

TEATEID

„Eesti Vabariigis kujunes haldussüsteem lõplikult välja 1937. aastaks, töö kestis paarkümmend aastat. Meil nii palju aega ei ole,” ütles meie rajooni täitevkomitee esimees Lembit Kaljuvee. Seepärast asugem eeltööde juurde.

Missugused peaksid olema valla piirid?

Keda valida valla, keda maakonna volikogusse?

Pöörduge oma mõtete ja ettepanekutega Väike-Maarja ja Simuna külanõukogusse (vt. artikleid „Viru Sõnas” — „Ees on haldusreform”, Helgi Pajo, 3. august ning „Haldusreformist ja selle käivituse mehhanismidest”, Jüri Allikalt, 8. ja 10. august).



Toimetust: Väike-Maarja, Säde 1
Toimetaja: Ene Kesler, tel. 61 554
Fotograaf: Rannel Rikken

„Pandivere Teataja” on toimetatud ja kujundatud ENSV Toiduainetööstuse KTB reklaami- ja kujundusosakonnas, 200 102 Tallinn, Mere pst. 6

Teabeleht ilmub 1 kord kuus. Tell 3249 Tiraaž 2000 eks. Maht 1 trükipoogen. Trükkikoda „Oktoober”.